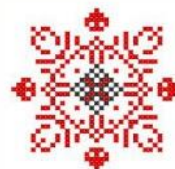
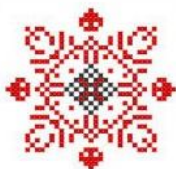

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради
Факультет початкової освіти та фізичної культури
Кафедра педагогіки та психології

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Навчально-науковий інститут психології та соціального захисту
Кафедра практичної психології та педагогіки

Актуальні ідеї Василя Сухомлинського та Костянтина Ушинського в сучасному освітньому просторі

Збірник матеріалів педагогічних читань

26 листопада 2021 року

УДК 37.091.4 Сухомлинський (08)

А 44

Актуальні ідеї Василя Сухомлинського та Костянтина Ушинського в сучасному освітньому просторі: збірник матеріалів педагогічних читань (м. Луцьк, 26 лист. 2021 року, КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради) / уклад. С. Марчук, С. Вдович. Луцьк – Львів, 2021. 334 с.

До збірки увійшли результати теоретичних і прикладних досліджень творчої спадщини видатних українських педагогів Василя Сухомлинського та Костянтина Ушинського. На засадах демократичних і гуманістичних положень видатних педагогів та традицій національної освіти актуалізовано сучасні проблеми психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців.

Адресується широкому колу педагогічної громадськості, усім тим, хто цікавиться шкільною освітою, психологією, педагогікою, професійною освітою.

Матеріали подано в авторській редакції (збережено стилістику, орфографію та мову). Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела.

Друкується за рішенням Вченої ради Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради (протокол № 4 від 24.11.2021)

Рецензенти:

Григорій ВАСЯНОВИЧ, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

Яніна КАРЛІНСЬКА, кандидат педагогічних наук, заступник директора з навчальної роботи Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка.

Редакційна колегія:

Петро БОЙЧУК, кандидат педагогічних наук, доцент, ректор Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради;

Роксолана СІРКО, доктор психологічних наук, доцент, полковник служби цивільного захисту, начальник кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності;

Сергій МАРЧУК, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки та психології Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради;

Світлана ВДОВИЧ, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри практичної психології та педагогіки Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

© Комунальний заклад вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2021
© Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2021

ЗМІСТ

СТУДІЯ 1. ВАСИЛЬ СУХОМЛИНСЬКИЙ

Надія Антонюк Мистецтво виховання словом у педагогічній системі В. Сухомлинського	11
Наталія Бесарабчук Використання методу символічної синектики у процесі навчання дітей дошкільного віку переказу літературних творів В. Сухомлинського	14
Анна Біляк Виховання патріотичних почуттів дітей в ідеях В. Сухомлинського	16
Петро Бойчук Актуальність управлінських ідей В. Сухомлинського	19
Наталія Борбич В. Сухомлинський про соціалізацію дітей та підлітків	22
Людмила Борисюк Формування морально-естетичного ідеалу молоді в педагогічній спадщині Василя Сухомлинського	26
Дмитро Власюк Сучасні психологічні підходи до розумового розвитку (у світлі педагогічних ідей Василя Сухомлинського)	29
Станіслав Вознюк, Ірина Совтус Василь Сухомлинський – педагог-новатор і гуманіст	32
Надія Гавда Спадщина В. О. Сухомлинського в діяльності сучасного вихователя закладу дошкільної освіти	35
Ольга Галан, Юлія Луцюк «Філософія серця» та інші філософсько-педагогічні ідеї Василя Сухомлинського	38
Марина Гарчук В. О. Сухомлинський: стрічки життєвого переплетіння	41
Тетяна Герасимик-Чернова Моральне виховання у педагогічній спадщині Василя Сухомлинського	44
Вікторія Гоюк Міркування Василя Сухомлинського про педагогічну майстерність учителя	47
Руслана Гусак Василь Сухомлинський про формування фінансової грамотності молодших школярів	50

Тетяна Дейна	
Естетичне виховання молодших школярів засобами образотворчого мистецтва В. Сухомлинського	53
Наталія Дмитренко	
Книга як засіб виховання особистості учнів початкової школи в педагогічній спадщині В. Сухомлинського	56
Наталія Загоровська	
Погляди В. Сухомлинського на сімейне виховання	59
Андрій Кальков	
В. Сухомлинський – послідовник давньоруських і народних традицій фізичного виховання особистості	62
Ірина Кліш	
Фізичне виховання дітей у педагогічній спадщині В. Сухомлинського ...	65
Ірина Ковальчук	
Актуальність порад В. Сухомлинського щодо формування академічної доброчесності	67
Зоряна Колдун	
Розумове виховання молодших школярів за В. Сухомлинським.....	70
Ярослав Корець	
Ідеї фізичного виховання школярів у педагогічній спадщині Василя Сухомлинського (короткий огляд праць)	73
Софія Михалевич	
Фізичне виховання у педагогічній спадщині В. Сухомлинського	77
Вікторія Музичук	
Василь Сухомлинський про важливість формування дитячого колективу	80
Ольга Наумчук	
Складові частини патріотичного виховання студентської молоді за Василем Сухомлинським	82
Марія Нечипорук	
Мотивація школярів до навчання у педагогічній спадщині В. Сухомлинського	85
Світлана Олексіюк	
Погляди Василя Сухомлинського щодо мотивації навчальної діяльності молодших школярів	87
Галина Панасюк	
Творча спадщина В. О. Сухомлинського	89
Віктор Пенько	
Інтуїтивна філософія Василя Сухомлинського: на прикладі праці «Народження громадянина»	91
Олена Поліщук	
Питання естетичного виховання у педагогічній спадщині В. Сухомлинського	95

Ірина Поронюк	
В. Сухомлинський про педагогічну психологію.....	98
Алла Романюк	
Патріотичне виховання підростаючого покоління у педагогічній спадщині В. Сухомлинського	100
Анна Середа	
Василь Сухомлинський про конфлікти в молодшому шкільному віці.....	102
Богдана Серединська	
Василь Сухомлинський про моральне виховання дітей молодшого шкільного віку	105
Софія Слива	
Формування здорового способу життя учнів за принципами Василя Сухомлинського	107
Ольга Тихонюк	
Важливість морального виховання у працях В. Сухомлинського	109
Вікторія Тишко	
Василь Сухомлинський про роль народної казки у формуванні моральної культури учнів	112
Михайло Ходак, Ганна Ходак	
Василь Сухомлинський про виховну силу слова рідної мови	114
Ірина Ющик	
Засоби активізації пізнавальної діяльності учнів у педагогічній спадщині В. Сухомлинського	118
Іванна Ющук	
Формування культури мовлення педагога у творчій спадщині Василя Сухомлинського	120
Роман Яремко, Світлана Агапова	
Дидактичні погляди та методи навчання Василя Сухомлинського	122

СТУДІЯ 2. КОСТЯНТИН УШИНСЬКИЙ

Вікторія Арчибасова, Вікторія Ревака	
Розвиток ідеї народності виховання дітей і молоді у творчості К. Ушинського, Лесі Українки та М. Леонтовича	125
Ілля Білик, Євгеній Кадира	
Народність як ключовий принцип педагогіки Г. Сковороди, К. Ушинського, С. Русової	129
Ганна Буць	
Розвиток логічного мислення на уроках математики та у працях К. Д. Ушинського	133
Світлана Вдович	
Ідеї естетичного виховання у педагогічній спадщині К. Д. Ушинського	135

Юлія Гнатенко	
Погляди К. Ушинського на навчально-виховний процес у школі та підготовку вчителя до його реалізації	139
Галина Голя	
Актуальність поглядів К. Ушинського на проблему підготовки вчителя народної школи	142
Марія Замелюк	
Екологічне виховання дитини дошкільного віку засобами художніх творів К. Ушинського	145
Наталія Калита	
Ідея народності у вченні Костянтина Ушинського	147
Єлизавета Кисляк	
Педагогічна система Костянтина Дмитровича Ушинського	150
Анастасія Ковальчук	
К. Д. Ушинський про значення праці у вихованні людини	153
Христина Ковальчук	
Розумове виховання особистості у педагогічній спадщині Костянтина Дмитровича Ушинського	155
Олена Кононенко	
Використання спадщини К. Ушинського в Новій українській школі	158
Ярослав Корець	
Складники здорового способу життя школярів у валеологічній концепції Костянтина Ушинського	161
Сергій Марчук	
Професійне самовиховання майбутнього педагога (на прикладі персоналії К. Ушинського)	164
Діана Мороз	
Використання спадщини Костянтина Ушинського в Новій українській школі	167
Марія М'якота	
Педагогічні погляди К. Ушинського в сучасному освітньому процесі початкової школи	169
Інеш Нагайська, Роман Яремко	
Теоретичний аналіз психолого-педагогічної спадщини Костянтина Дмитровича Ушинського	171
Світлана Наконечна	
Ідеї народної педагогіки К. Ушинського	175
Анна Пристайчук	
Народна педагогіка Костянтина Ушинського	177
Тамара П'явка	
Використання спадщини К. Ушинського в Новій українській школі та професійній підготовці	179

Вікторія Ричко	
К. Ушинський про естетичне виховання особистості	181
Алла Хомярчук	
Роль трудового виховання у формуванні особистості в педагогічних поглядах К. Д. Ушинського	183
Олеся Чемерис	
Усна народна творчість як засіб розумового виховання дітей у педагогіці К. Ушинського	185
Тетяна Яцик, Віта Степанюк	
Моральне виховання у педагогічній спадщині К. Ушинського	188

СТУДІЯ 3. СУЧАСНІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Алла Аханова	
Ідеї В. Сухомлинського про особливості психологічної підтримки дітей з особливими потребами в умовах Нової української школи	191
Анастасія Баб	
До проблеми емоційного вигорання фахівців соціономічних професій ...	194
Алла Бляшевська, Надія Найт, Мирослава Каращук	
Творче використання творів В. Сухомлинського при вивченні іноземних мов	197
Анатолій Вихованець, Андрій Войнаровський	
Академічна музика в сучасному аранжуванні	200
Світлана Вірста, Анна Калапуша	
Використання літературної спадщини К. Ушинського в освітній підготовці майбутніх учителів	203
Роксолана Герасимович	
Особливості професійної мотивації працівників сфери обслуговування	206
Роман Гургула, Ірина Єфремова	
Роль комунікативної культури у професійній підготовці піаніста	207
Тетяна Дейна	
Емоційно-естетичне виховання учнів інклюзивного простору через ідеї В. Сухомлинського	210
Наталія Денисенко	
Підготовка вчителів фізичної культури нового покоління, затребуваних в новій українській школі	212
Олеся Дишко, Михайло Палюх	
Підготовка майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту до анімаційної діяльності	216
Наталія Дмитрашко	
Попередження депресивних станів у майбутніх рятувальників	218

Богдана Жорняк, Світлана Ткачук Втілення педагогічних ідей В. Сухомлинського на уроках музичного мистецтва у початкових класах Нової української школи	220
Анна Ковальчук Питання здорового харчування учнів у творчій спадщині видатних педагогів	223
Марія Козігора Використання педагогічних ідей В. Сухомлинського у сучасній початковій школі	226
Олена Кривопишина, Євгеній Порядін Особистісна самостійність як чинник психологічного благополуччя	229
Наталія Лесик Морально-етичні аспекти професії педагога	232
Єлизавета Лобко Попередження конфліктів у студентському середовищі	234
Людмила Магдисюк, Віолетта Демчук, Ірина Магдисюк Особливості психологічної готовності жінки до материнства	238
Людмила Магдисюк, Анна Генелюк Психологічні особливості формування емпатії в дітей у повній та неповній сім'ї	240
Алла Мартинюк Ідеї В. О. Сухомлинського для вивчення філологічних дисциплін	243
Іванна Мацюк Роль ігрових технологій у процесі розвитку мовленнєвої культури молодших школярів	245
Валентина Микало Роль педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського у професійній підготовці майбутніх вихователів	248
Надія Мойса Гендерні особливості проявів макіавеллізму в міжособистісній взаємодії здобувачів вищої освіти	250
Єлизавета М'якота Педагогічні ідеї В. О. Сухомлинського та сучасність	253
Ярослав Назар, Василь Суворов Особливості використання педагогічних ідей В. Сухомлинського в практиці роботи майбутнього педагога-музиканта	257
Марія Нечипорук Методи мотивації до пізнавальної діяльності учнів початкової школи на уроках математики у працях В. Сухомлинського	259
Iryna Nikolaieva, Kateryna Nikolaieva Development of Students' Speech Competence in English Lessons	261

Світлана Олексіюк	
Мотивація молодших школярів на уроках математики. Погляди відомих педагогів	264
Наталія Оліярник	
Роль соціальної реклами у протидії алкогольній адикції студентської молоді	266
Соломія Панасюк	
Актуальні ідеї Василя Сухомлинського про виховання молодших школярів	268
Аміна Піонтковська	
Вплив спадщини Василя Сухомлинського на формування волонтерства в Україні	271
Світлана Подолук	
Основи педагогічної системи Василя Сухомлинського у діяльності НУШ та потреба й прийоми їх реалізації у сучасній дошкільній освіті ...	274
Олена Пуш	
Використання педагогічної спадщини В. Сухомлинського під час проведення занять «Школи професійної адаптації молодих педагогів» ...	277
Надія Пушкар	
Актуальність ідей Василя Сухомлинського про педагогічну майстерність учителя в Новій українській школі	281
Олександр Радченко, Світлана Радченко	
Формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя у здобувачів ЗЗСО	284
Ніна Ребрина	
Педагогічна цінність творчих ідей Василя Сухомлинського, їх значення для розбудови та гуманізації національної системи освіти	287
Світлана Савчук	
Педагогічні ідеї В. Сухомлинського як основа виховання молодших школярів у Новій українській школі	291
Анна Середа	
Василь Сухомлинський про групову роботу молодших школярів на уроках математики	293
Софія Слива	
Розвиток логічного мислення на уроках математики та у працях В. Сухомлинського	295
Катерина Стасюк	
Феномен педагогічної професії за Василем Сухомлинським	298
Олена Стрельбіцька	
Формування комунікативної толерантності майбутніх педагогів крізь призму ідей Василя Сухомлинського	301
Наталія Цапець	
Психологічні механізми формування професійної ідентичності	305

Тетяна Царик Значення хореографії в естетичному вихованні дітей	308
Інна Цуман Стресостійкість як чинник самоефективності особистості	311
Ірина Чемерис Народні традиції як складова професійної майстерності вчителя у педагогічному досвіді Василя Сухомлинського	313
Ольга Чижевська Проблеми родинного виховання сучасної молоді у контексті поглядів Василя Сухомлинського	317
Андрій Чуднов Роль батьків у спортивному вихованні дітей (у світлі педагогічних ідей Василя Сухомлинського)	319
Софія Юзефко Формування обчислювальних навичок та вмій молодших школярів на уроках математики в роботах В. Сухомлинського	322
Ірина Ющик В. Сухомлинський про шляхи і засоби розумового розвитку учнів на уроках математики	324
Дмитро Янчук, Вікторія Данчак, Олександр Радченко Використання тренажерів та спеціального обладнання в технічній та фізичній підготовці волейболістів	327
Антоніна Яремчук Соціально-педагогічні особливості профілактики булінгу в закладах фахової передвищої освіти	331

УДК 159.923.2-042.65-05787

Олена Кривопишина,

професор, доктор психологічних наук, професор кафедри практичної психології та педагогіки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, м. Львів

Євгеній Порядін,

аспірант спеціальності «Соціальна робота» Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, м. Київ

Особистісна самостійність як чинник психологічного благополуччя

Актуальність вивчення особистісної самостійності обумовлена сучасними тенденціями психологічної науки досліджувати проблеми людини як суб'єкта, здатного самостійно вирішувати складні ситуації, реалізуючи свою суб'єктність у процесі життєдіяльності.

Незважаючи на те, що вивчення проблеми особистісної самостійності має довгу історію, на сучасному етапі розвитку психології відсутній єдиний підхід до досліджуваного феномена. У психологічних дослідженнях самостійність розглядалася по-різному: як якість чи вольова властивість особистості, як риса характеру, як здатність систематизувати, планувати, регулювати й активно здійснювати свою діяльність без постійного керівництва і практичної допомоги ззовні. У контексті суб'єктного підходу вивчення особистісної самостійності пропонується проводити через якісно нову властивість – суб'єктність, і саме з розвитком суб'єктності людина знаходить деяку незалежність від впливу обумовлених природою особистісних якостей та від впливу соціального тиску [4].

У психологічному енциклопедичному словнику визначено сутність та зміст поняття самостійність як здатність орієнтуватися на свої особистісні позиції, приймати власні рішення і реалізовувати їх, незалежність від ситуативних зовнішніх впливів. Самостійність – це здатність до незалежних дій, суджень, володіння ініціативою, рішучість [1]. У психології самостійність вважають однією із провідних якостей особистості, яка виражається в умінні визначити мету, наполегливо йти до її досягнення власними силами, відповідально ставитись до своєї діяльності, діяти при цьому свідомо та ініціативно, не лише в звичних, а й нових умовах, які потребують прийняття нестандартних рішень Самостійність – це одна із властивостей особистості, що характеризується двома складовими: по-перше, сукупністю засобів – знань, умінь і навичок, якими володіє особистість, по-друге, ставленням особистості до процесу діяльності, її результатів і умов здійснення, а також зв'язками з іншими людьми, які складаються в процесі діяльності [1].

СТУДІЯ 3

СУЧАСНІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Сучасні дослідники зазначають, що особистісна самостійність пов'язана з активною роботою думки, почуттів і волі. З одного боку, цей зв'язок спрямований на розвиток розумових і емоційно-вольових процесів як необхідної передумови самостійних суджень і дій, а з іншого – включає судження і дії, що складаються в процесі самостійної діяльності, зміцнюють і формують здатність не лише виконувати свідомо мотивовані дії, але й домагатися успішного виконання прийнятих рішень всупереч можливим труднощам [2].

Особистісна самостійність – складна властивість, що бере початок в активності і складається з деякої кількості інтегруючих її компонентів, серед яких емоції, інтерес, воля, мислення, саморегуляція і інші. В результаті індивідуального розвитку особистісна самостійність наповнюється суб'єктивним досвідом, що обумовлює можливість розвитку її рівнів та компонентів.

Ми поділяємо думку дослідників, що особистісна самостійність – складна інтегративна якість, яка характеризується рівнем усвідомленості, автономності, ціннісним ставленням до себе та інших, свободою та незалежністю відповідальністю та рішучістю, автономністю, гнучкістю та креативністю [3].

Як узагальнена властивість особистісна самостійність виявляється в ініціативності, критичності, адекватній самооцінці й почутті власної відповідальності за свою діяльність і поведінку, активній роботі думок, почуттів, розвиненій волі, що свідчить про вплив самостійності як особистісного утворення на психологічне благополуччя особистості.

З метою визначення впливу особистісної самостійності на розвиток психологічного благополуччя студентів проведено емпіричне дослідження. У дослідженні брали участь 30 студентів ЛДУБЖД денної та заочної форми навчання за спеціальністю практична психологія та соціальна робота.

У процесі дослідження використано наступні методики: опитувальник К. Ріфф «Шкала психологічного благополуччя» (ШПБ), методика «Опосередкована самооцінка самостійності» (ОСС); анкета «Переконання про самостійність» (ППС); тест «Діагностика спрямованості особистості» Б. Басса; методика «Стильова саморегуляція поведінки людини» (В. І. Моросанова, М. Є. Коноз); опитувальник Т. Елерса «Діагностика мотивації досягнення успіху та мотивація уникнення невдач»; методика САМОАЛ «Діагностика самоактуалізації особистості» (А. В. Лазукіна, адаптація Н.Ф.Калиної).

За результатами емпіричного аналізу отримано наступні дані: вроджена самостійність – 45% респондентів, набута самостійність – 32% та конструктивна самостійність – 27%; деструктивна самостійність у респондентів відсутня. Виявлено, що серед шести факторів психологічного благополуччя показники мають маже рівномірний розподіл: «особистісне зростання» – 15%; «цілі у житті» – 18 %; «управління середовищем» – 16%; «автономія» – 17%; «позитивне відношення» – 17% респондентів.

За результатами кореляційного аналізу за критерієм Кендалла встановлено наявність прямих кореляційних взаємозв'язків особистісної самостійності з

доброзичливістю ($r = 0,680^*$, $p \leq 0,05$), з агресивністю помірного рівня ($r = 0,440^*$, $p \leq 0,05$), з стильовим типом саморегуляції поведінки гнучкістю ($r = 0,575^{**}$, $p \leq 0,01$) та моделюванням ($r = 0,443^{**}$, $p \leq 0,01$), спрямованістю на себе ($r = 0,344^*$, $p \leq 0,05$) та спрямованістю на спілкування ($r = 0,437^*$, $p \leq 0,05$); з адекватною самооцінкою ($r = 0,349^*$, $p \leq 0,05$), мотивацією досягнення успіху середнього рівня розвитку ($r = 0,687^*$, $p \leq 0,05$), з самокерівництвом ($r = 0,478^{**}$, $p \leq 0,01$). Виявлено наявність прямих кореляційних взаємозв'язків автономності особистості з гнучкістю у спілкуванні ($r = 0,346^*$, $p \leq 0,05$); з схильністю до ризику ($r = 0,346^*$, $p \leq 0,05$); обернену кореляцію з мотивацією уникнення невдач високого рівня розвитку ($r = -0,966^*$, $p \leq 0,05$).

Емпірично встановлено, що найбільше сприяють психологічному благополуччю студентів відчуття безперервного саморозвитку, власне особистісне зростання і самовдосконалення з перебігом часу, реалізація свого потенціалу, відкритість новому досвіду, а також наявність цілей і переживання осмисленості життя, присутність переконань, що додають цілей життю. Відчуття впевненості і компетентності в управлінні повсякденними справами, уміння самому обирати і створювати умови, що задовольняють особистісним потребам і цінностям (компетентність, управління середовищем) і незалежність, здатність протистояти соціальному тиску, можливість регулювати власну поведінку і оцінювати себе, виходячи з власних стандартів (автономність) чинять вплив на розвиток особистісної самостійності студентів. Емпірично доведено, що особистісна самостійність як системна якість суб'єкта є чинником розвитку психологічного благополуччя.

Список використаних джерел

1. Головин С. Ю. Словарь практического психолога / сост. С. Ю. Головин. Минск, 1998. 389 с.
2. Еникеев М. И. Психологический энциклопедический словарь: справочное. Москва: Проспект, 2012. 558 с.
3. Моросанова В. И. Личностные аспекты саморегуляции произвольной активности человека. *Психологический журнал*. 2002. №6. С. 5–17.
4. Осницкий А. К., Астахова Л. Л. Роль осознанной саморегуляции в учебной деятельности подростков. *Вопросы психологии*. 2007. №3. С. 42–51.